

УДК 330.341.2.(330)

ІНВЕСТИЦІЇ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Дребот О.І. – д.е.н., доцент, старший науковий співробітник
Височанська М.Я. – аспірант, Інститут агроекології
і природокористування НААН України

В статті розглянуто і проаналізовано інвестиції в аграрний сектор, формування інвестиційної привабливості екологічно безпечного землекористування, результатом дослідження є напрями інвестицій в аграрний сектор збалансованого землекористування для підвищення конкурентоспроможності економіки.

Ключові слова: інвестиції, землекористування, збалансований розвиток, аграрний сектор, економічне стимулювання.

Дребот О.И., Высокская М.Я. Инвестиции в аграрный сектор как составляющая обеспечения сбалансированного землепользования

В статье рассмотрены и проанализированы инвестиции в аграрный сектор, формирование инвестиционной привлекательности экологически безопасного землепользования, результатом исследования является направления инвестиций в аграрный сектор сбалансированного землепользования для повышения конкурентоспособности экономики.

Ключевые слова: инвестиции, землепользование, сбалансированное развитие, аграрный сектор, экономическое стимулирование.

Drebot O.I., Vysochanska M.Y. Investments in the agricultural sector as a component of sustainable land use

The article considers and analyzes investment in the agricultural sector, the formation of investment attractiveness of environmentally friendly land use; the result of the study is the attraction of investments in the areas of sustainable land use to enhance economic competitiveness.

Key words: investments, land use, sustainable development, agriculture, economic incentives.

Постановка проблеми. Ключовим фактором реалізації збалансованого розвитку землекористування є вирішення проблеми залучення інвестицій високої якості на різних ієрархічних рівнях управління еколого-економічними відносинами у системі сільськогосподарського землекористування. Ця проблема особливо актуалізується, якщо врахувати, що в умовах ринкового господарювання вимоги індивідуальних інвесторів до якості інвестиційних проєктів у сфері сільськогосподарського землекористування істотно підвищуються.

Але виняткове значення екологічно орієнтованого розвитку сільськогосподарського землекористування в національній системі продовольчої безпеки вимагає застосування інноваційних підходів до виваженої інвестиційної підтримки його розвитку на засадах еколого-економічної оцінки якості інвестицій. Але досягнення екологічно-збалансованого сільськогосподарського землекористування можливе за певних умов підвищення ефективності еколого-економічної обґрунтованості інвестиційних рішень.

Постановка завдання. Основним завданням нашого дослідження є обґрунтування методичних основ забезпечення інвестицій в збалансованому землекористування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема удосконалення інвестиційного забезпечення сільськогосподарського землекористування щодо

напряму врахування екологічного фактора присвячено праці В.П. Гордієнко [5], Л.М. Грановської [6], П.Т. Саблука [8] та ін. Слід відмітити, що велика кількість вчених-економістів присвятили свої праці вивчення інвестування в сільське господарство, серед них такі вчені як: М.В. Брик, Г.Є Павлова, С.М. Богданов, П.І. Гайдуцький, Г.Б. Іваницька, В.І. Касянюк, Н.І. Паляничко, М.П. Сорока та інші. Зокрема М.В. Брик у своїй публікації акцентує увагу на тому, що сільське господарство України є низькорентабельним та збитковим, і тому для оновлення своїх засобів виробництва та покращення якості виробленої продукції – галузь потребує значних капіталовкладень [2]. М.П. Сорока аналізує розвиток інвестиційного процесу в аграрному секторі, джерела інвестування та засоби управління інвестиційною діяльністю в АПК [10].

Виклад основного матеріалу досліджень. В основу збалансованого сільськогосподарського землекористування покладено розуміння його як процесу забезпечення функціонування територіальної сільськогосподарської системи із заданими параметрами в певних умовах протягом тривалого періоду часу, що призводить до гармонізації факторів виробництва і покращення якості життя сучасних і майбутніх поколінь за умови збереження і поетапного відновлення цілісності навколишнього природного середовища.

Використання наукових аспектів дослідження інвестицій як категорії збалансованого і відтворювального сільськогосподарського землекористування пропонуємо здійснювати у рамках певної блокової системи, побудованої за наступним логічним принципом: теорія капіталу → теорія інвестицій → концепція якості інвестицій.

На сьогодні спостерігається тенденція дефіциту й дорожнечі продовольства, коли потрібно визначити, що збалансоване землекористування базується насамперед на потребі істотного збільшення обсягів інвестицій [9].

Низький рівень інвестиційної привабливості екологічнобезпечного землекористування негативно позначається на екологічній та економічній ефективності використання земель сільськогосподарського призначення.

Відмітимо, що сучасний стан землекористування в Україні та Рівненській області зокрема, дестабілізує всю систему економічних відносин на селі, у тому числі й інвестиційних. Але при обґрунтуванні оцінок інвестиційної привабливості сільськогосподарського землекористування більше уваги звертати на вирішенню проблеми екологічної нестабільності земельних ресурсів внаслідок господарської діяльності та недотримання землевідтворювальних заходів через еколого-економічну оптимізацію інвестицій та екологічну диверсифікацію земель сільськогосподарського призначення.

Еколого-економічну ефективність використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення визначають за допомогою коефіцієнта екологічної стабільності земель сільськогосподарського призначення.

Як бачимо із (рис.1) свідчать про посилення небезпеки екологічної деструкції природного капіталу і неефективність еколого-інвестиційної національної політики.

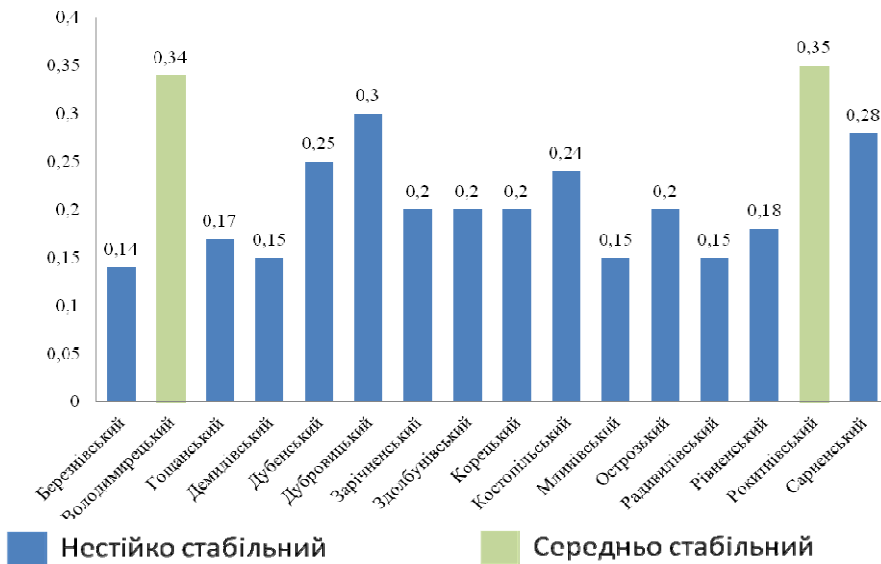

Рисунок 1. Коефіцієнт екологічної стабільності земель сільськогосподарського призначення в Рівненській області.

Джерело: власні розрахунки

Інвестиції визначають темпи розвитку агропромислового виробництва, вони є гарантією збалансованого використання земель сільськогосподарського призначення. Частка варіації показника виробництва валової продукції сільського господарства, яка обумовлена варіаціями показника прямих іноземних інвестицій, оцінювалася за допомогою коефіцієнта детермінації 0,8948 (рис. 1.).

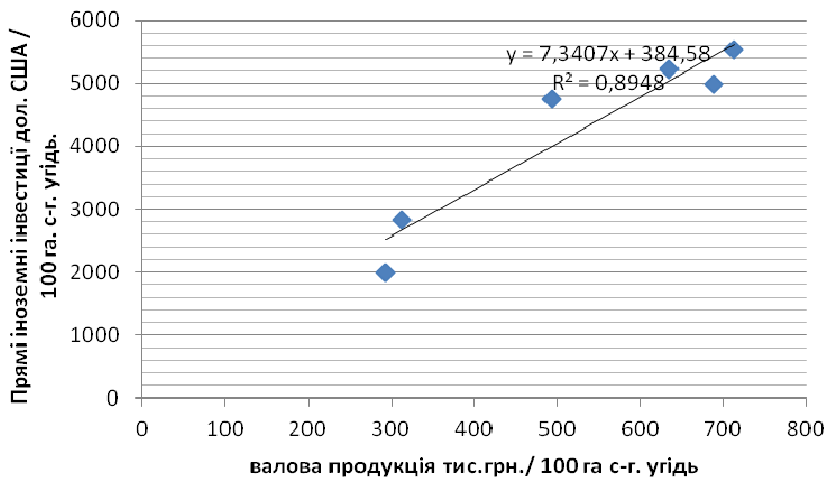

Рисунок 2. Кореляційне поле та графік кореляційної залежності виробництва валової продукції сільського господарства від прямих іноземних інвестицій у сільське господарство

Проте тенденції екстенсивного використання основного національного надбання – землі в умовах нехтування принципами їх охорони у період здійснення земельної реформи в незалежній Україні спричинили багато складних проблем у використанні й охороні землі, знеціненні принципи збалансованого землекористування, обумовили гіпертрофічне формування структури інвестицій у пріоритетні галузі [1]. Інвестиції потрібно спрямовувати перш за все на охорону земель.

Значимо, що стимулом до використання сільськогосподарських інвестицій з точки зору державної інвестиційної стратегії є продовольча безпека; банківської — рівень рентабельності сільськогосподарських культур; інвестування за рахунок внутрішніх джерел — низька собівартість продукції, збереження і відновлення родючості ґрунту; іноземного інвестування — можливість експортувати вирощену продукцію.

Одним із напрямів збільшення іноземних інвестицій мають бути суттєві зміни технологічної структури сільськогосподарського виробництва на основі його екологічного використання. Така перебудова можлива за умови фінансування іноземними інвесторами запровадження екологічно чистих технологій. Проте часто інвестиційні проекти з боку закордонних партнерів передбачають нарощування навантаження на навколишнє середовище. Тому варто відпрацювати єдині правила інвестування розвитку виробництва в аграрному секторі, яких би дотримувалися іноземні інвестори, і закріпити їх у міжнародних договорах.

Сьогодні фінансово-кредитні установи не зацікавлені у здійсненні інвестиційних операцій у сільському господарстві, оскільки процес створення фондового ринку практично не охоплює аграрну сферу, система амортизації не забезпечує умов простого відтворення основних фондів, відсутній механізм забезпечення та підтримки інвестицій в оборотний капітал [12; с.354].

Аналіз залучення іноземних інвестицій по регіонах з урахуванням їх аграрного потенціалу і рівня розвитку дає підстави для висновку, що такий між-регіональний розподіл іноземного капіталу має далеко не аграрне спрямування, оскільки найменші обсяги інвестицій характерні для суто аграрних областей [3].

Залучення як вітчизняних, так й іноземних інвестицій залишається на сьогодні актуальним у розв'язанні першочергових завдань зростання економіки сільського господарства і є важливою складовою його входження до світових господарських зв'язків.

На нашу думку, що для широкомасштабного залучення іноземних інвестицій найважливіше значення мають макроекономічні важелі впливу держави на реалізацію інвестиційної привабливості економіки країни, що покликані компенсувати недоліки загальноекономічної кон'юнктури і підсилити інвестиційну привабливість аграрної галузі. Ефективна національна політика в сфері залучення іноземних інвестицій повинна включати низку стимулюючих важелів, зокрема для сільського господарства - державну (в тому числі бюджетну) підтримку.

У зв'язку з цим необхідно переорієнтувати державну інвестиційну та податкову політику щодо вдосконалення механізму залучення екоінвестицій.

Таблиця 1 - Концептуальні підходи землекористування

Концептуальні підходи	Види об'єктів	Характеристика об'єктів
Функціонально-структурний	Науково-дослідні	Дослідження процесів взаємодії суспільства та природи, розвідувально-пошукові і розшукувальні роботи.
	Землекористування	Споживання (присвоєння та перетворення в корисні продукти) природних благ і екологічних послуг суб'єктами господарювання у процесі виробництва обміну, розподілу і споживання екологічно чистої продукції.
Ієрархічний	Мегарівень	Об'єкти землекористування на рівні глобальної економіки.
	Макрорівень	Об'єкти землекористування на рівні національної економіки.
	Мезорівень	Об'єкти землекористування на регіональному рівні.
Інвестиційно-товарний	Реальні активи (інвестиційні товари)	Екологічні продукти і товари, землезберігаюча техніка, устаткування, технологія тощо; інтелектуальні цінності (ліцензії, патенти, «ноу-хау», тощо).

Джерело: сформовано автором з урахуванням [11, с. 122]

Також законодавча база має створювати передумови підвищення частки довгострокових вкладень, що дозволить здійснити структурну і технологічну перебудову сільськогосподарського виробництва. У результаті оцінки існуючих підходів до визначення змісту інвестиційного забезпечення підприємств аграрної сфери було встановлено, що він проявляється через комплекс заходів, спрямованих на пошук, залучення та освоєння інвестиційних ресурсів з метою підвищення ефективності використання агроресурсного потенціалу.

З метою нарощення інвестиційного потенціалу підприємств аграрної сфери необхідно мобілізувати власні джерела фінансування, створити сприятливі умови для залучення іноземного капіталу, розширити масштаби довгострокового кредитування, а також залучати кошти інвесторів з інших галузей економіки. Одним з основних де стимуляторів інвестиційної активності в аграрному секторі є висока мінливість нормативно-правової бази регулювання аграрного ринку.

Вітчизняний і зарубіжний досвід свідчить, що заповнення світових ринкових сегментів можливе лише шляхом постійного вдосконалення параметрів безпечності сільськогосподарської продукції. Контроль за якістю та безпечністю аграрної продукції в Україні покладено на Державну інспекцію сільського господарства. Відповідні повноваження інспекції насамперед передбачають контроль за культурою землеробства, якістю посівного матеріалу, дотримання агротехнологій і закінчуються наглядом за безпечністю вирощеної продукції, місцем та умовами її зберігання.

Висновок. З вище наведеного можна зробити висновок, побудова ефективних механізмів залучення інвестицій у сільськогосподарське землекористування в умовах нераціонального агрогосподарювання має спиратися на формування еколого-економічних показників оцінки, що є важливим етапом у

розробці комплексної концепції взаємозв'язку інвестиційного досліджування в галузі та раціонального землекористування.

Основним напрямом регулювання інвестиційної політики України для сільського господарства має бути визначення пріоритетних галузей виробництва, тобто об'єктів першочергового іноземного інвестування. Одним з провідних складовою доцільності такого вибору повинна бути можливість досягти ланцюгової реакції господарської активності та зростання в усьому агропромисловому комплексі як наслідку первинної ін'єкції капіталів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бутирська І.В. Еколого-економічна збалансованість у контексті регіонального розвитку / І.В. Бутирська // Регіональна економіка. – 2007. – № 2. – С. 155–164
 2. Брик М. В., Литвин Р.І. Проблеми активізації інвестування сільськогосподарського виробництва. // Науковий вісник. – 2006. – №16. – С.17–21.
 3. Гайдуцький А.П. Суперечності інвестиційних процесів в аграрному секторі України / А.П. Гайдуцький // Статистика України. – 2004. – № 3. – С.61–66
 4. Герасимчук З.В. Еколого-економічні основи формування та реалізації регіональної політики сталого розвитку (питання методології та методики) : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук / З.В. Герасимчук. – Львів, 2002. – 40 с
 5. Гордієнко В.П. Інвестиційне забезпечення соціально-економічного розвитку Сумщини : монографія; за ред. А.О. Єпіфанова, Т.А. Васильєвої. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – 125. Л.М.
 6. Грановська Л.М. Раціональне природокористування в зоні еколого-економічного ризику / Л.М. Грановська. – Херсон : Вид-во ХДУ. – 2007. – 372 с.],
 7. Кашенко О. Екологічний аспект економічних категорій / О. Кашенко. – К. : Вища школа, 1999. – 89 с
 8. Саблук П.Т. Структурно-інноваційні зрушення в аграрному секторі України як фактор його соціально-економічного зростання / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2004. – № 6. – С. 3-8.
 9. Сахарнацька Л.І. Вплив інвестиційних факторів на агропромисловий комплекс Львівської області /Л.І. Сахарнацька, М.Я. Височанська Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.13. – 408 с.
 10. Сорока М.П. Інвестиційна привабливість агропідприємництва. – Рівне: Впд-во "Волишська обласна друкарня". 2008. – 40 с.
 11. Рассадникова С. Концептуальний підхід до систематизації об'єктів інвестиційної привабливості сфери природокористування / С. Рассадникова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 5. – С. 117–123.
 12. Хвесик М.А. Економіко-правове регулювання природокористування / Хвесик М.А., Горбач Л.М., Кулаковський Ю.П. – К.: Кондор, 2004. – 524 с.
-